

Rolf Roem Nielsen

ROMA- TRAKTATEN

Bakgrunn og innhold



Europabevegelsen i Norge

www.pdf-arkivet.no/eec/ (2022)

ROMA-TRAKTATEN — BAKGRUNN OG INNHOLD

Roma-traktaten er den avtale som inneholder bestemmelsene om Det Europeiske Økonomiske Fellesskap, også kalt Fellesmarkedet. Medlemmene, «De Seks», er de 3 Benelux-land (Belgia, Nederland og Luxembourg), Frankrike, Italia og Vest-Tyskland. Traktaten ble underskrevet 25. mars 1957 i Roma, derav navnet Roma-traktaten, og trådte i kraft 1. januar 1958. (Det samme gjelder Traktaten om Det Europeiske Atomenergifellesskap – EURATOM.)

Det er i disse Fellesskap samt CECA (Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap) Danmark, Irland, Norge og Storbritannia nu forhandler om medlemskap og resten av EFTA-landene søker en eller annen tilknytning til eller samarbeid med.

Før det blir gitt en konsentrert oversikt over prinsipper og innhold i avtalens 248 artikler, skal man forsøke med noen ord å plasere den i dens tidsmessige og begrepsmessige sammenheng ved å gi en kort oversikt over noen av hovedlinjene i etterkrigstidens økonomiske og politiske samarbeidsbestrebelse i Vest-Europa.

EUROPA-TANKEN

Tanken om europeisk enhet, et forenet Europa, er gammel, men inntil det 20. århundre var det vesentlig historikere, diktere og filosofer som var opptatt av Europa-tan-

ken. Etter 1. verdenskrig begynte imidlertid også politikere og statsmenn på Kontinentet å beskjeftige seg med idéen. Fremtiden for Europa, både økonomisk og politisk begynte nemlig å fremtre som problematisk og usikker. USA ble stadig mer dominerende i verdensøkonomien, og den nye revolusjonære stat Sovjet-Samveldet fremstod som en trussel mot den bestående samfunnsordning i Europa.

Idéen om europeisk samarbeide og enhet ble også holdt i live på forskjellige måter under den 2. verdenskrig av flere idealister. Det kan nevnes at den franske sosialistiske politiker Leon Blum i en bok han avsluttet i 1941, fremla en rekke tanker som fikk bestemmende innflytelse på tenkningen innenfor den sosialistiske bevegelse i Frankrike, og han øvet forøvrig en sterk innflytelse på de politikere og eksperter som senere var med på å utforme Roma-traktaten. Et av Blums hovedspørsmål var på hvilken måte man kunne integrere Tyskland i et felles vest-europeisk samfunn, bygget på avståelse av suverenitet til felles mellomfolkelige organer. Også Winston Churchill tok under krigen både muntlig og skriftlig opp Europa-tanken, tanken om Europa's Forente Stater.

Særlig i de land som var hardest rammet av krigen vokste det etter fredsslutningen i 1945 frem et ønske om at den materielle gjenoppbygging måtte gå hånd i hånd med et intimt og forpliktende økonomisk samarbeide, og at det også ble skapt et system som kunne forhindre at de europeiske statenes innbyrdes motsetninger igjen skulle kaste Europa, og større deler av verden inn i ødeleggende kriger. Det var sterke krefter som satte seg som mål å få forenet det splittede Europa og forankre dets demokratiske system samt gjengi Europa en indre og ytre styrke som var nødvendig under de nye maktkonstellasjoner som var etablert med de to supermakter USA og Sovjet-Samveldet, mellom hvilke Europa lå splittet, utarmet og ruinert av krigens herjinger. Et annet moment som talte for europeisk samarbeide og samling var at den fortsatte oppdeling i små nasjonale og lukkede økonomiske enheter ville gjøre det umulig å innrette produksjonslivet på en slik

måte at forutsetningene for en stadig forbedring av levestandarden ble tilveiebragt og utnyttet.

I debatten om — og bestrebelsene for — samarbeide i Europa kan man si at det har avspeilet seg to retninger eller ideologier: På den ene siden sto de som mente at man burde skape en europeisk forbundsstat, eller i det minste å få istand felles økonomiske og politiske institusjoner av føderativ natur — de såkalte *føderalister*. På den annen side sto de som ikke ville gå så langt, men mente det klarte seg med et nært samarbeide mellom suverene stater — de såkalte *funksjonalister*. Styrkeforholdet mellom de to «ideologier» har variert og kompromiss har ofte blitt resultatet. Men man kan nok generelt si at det er tilhengerne av en europeisk forbundsstat — føderalistene — som har preget utviklingen i den forstand at et samarbeide med et nytt innhold og nye former er blitt skapt.

USA GIR STØTET

Det var imidlertid det amerikanske tilbud om hjelp til Europa — Marshallhjelpen — våren 1947, som for alvor utløste og satte fart i det europeiske samarbeidet. Amerikanerne satte nemlig som betingelse for sin hjelp at de europeiske stater fant frem til et fornuftig og effektivt samarbeide med europeisk samling som mål. Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon (OEEC) ble opprettet i 1948 i Paris for dette formål, samt for å fordele og utnytte Marshallhjelpen på beste måte. OEEC spilte en viktig rolle ved liberalisering av handel og betalinger mellom medlemslandene og ved å introdusere og knesette vidtrekkende samarbeidsvaner mellom suverene stater. Organisasjonen ble 1961 avløst av OECD — (Organisasjonen for økonomisk samarbeide og utvikling — Organisation for Economic Co-operation and Development), hvor også Canada, Japan og USA ble medlemmer. Man bør ikke glemme at også de øst-europeiske land var tilbudt Marshallhjelp og å delta i samarbeidet i OEEC, men Sovjet-Samveldet avslo og tillot heller ikke de andre land i

Øst-Europa å delta. Det er også verd å huske at tanken om et forenet Europa i de første etterkrigsår omfattet en videre enhet enn bare Vest-Europa. At Øst-Europa ikke kom med p.g.a. Sovjet-Samveldets innstilling, og at samarbeidet ble innsnevret til Vest-Europa, var nok til stor skuffelse for mange håpefulle idealister.

FRA TANKE TIL VIRKELIGHET

Det var etterhvert oppstått en rekke betydningsfulle tverrpolitiske og tverrfaglige pressgrupper rundt om i Europa som hadde europeisk enhet på sitt program. Fem av disse opprettet i desember 1947 en samarbeidsorganisasjon som trådte frem under fellesnavnet Europabevegelsen (European Movement), og som senere har fått nasjonal organisatorisk oppbygging i de enkelte land. Den norske avdelingen av Europabevegelsen ble dannet i 1949, altså ca. 10 år før EEC var en realitet. Europabevegelsens første store manifestasjon var Europakongressen i Haag 7.—10. mai 1948, som samlet 7—800 deltagere, blant dem en rekke kjente europeiske statsmenn og med Churchill som ærespresident.

Denne kongress munnet ut i et krav om at det skulle opprettes en politisk og økonomisk union, og at landene skulle oppgi en del av sin suverenitet til denne. Unionen skulle stå åpen for alle demokratiske stater som respekterer menneskerettighetene. Det skulle opprettes en Europeisk Forsamling valgt av de deltagende lands parlamenter, samt en Europeisk Domstol. Gjennom de to ledende politikere og medlemmer av Europabevegelsen, daværende belgisk stats- og utenriksminister Paul-Henri Spaak og daværende fransk utenriksminister Georges Bidault, fikk man saken opp på regjeringsplan.

Resultatet ble dannelsen av *Europarådet* som ble stiftet i London 5. mai 1949, da ti europeiske utenriksministre (bl. a. den norske) med Ernest Bevin i spissen, undertegnet en avtale som gjorde flere fremstående «europeeres» tanker til virkelighet, selv om avtaleverket ikke fikk det

overnasjonale tilsnitt som mange av «europene» hadde ønsket. Enstemmighetsregelen ble nemlig knesatt, og Den rådgivende Forsamling — som består av parlamentsmedlemmer fra de forskjellige medlemsland har bare rådgivende, henstillende myndighet. Det er Ministerkomiteén — hvor de forskjellige lands utenriksministre sitter — som treffer vedtakene.

Målet for Europarådet er i henhold til vedtektenes artikkel 1 å nå frem til større enighet mellom medlemmene for å trygge og virkeliggjøre de idealer og prinsipper som er deres felles kulturarv, og for å lette deres økonomiske og sosiale fremgang. Medlemmene av Europarådet må anerkjenne de demokratiske rettsprinsipper, og alle personer innenfor medlemstatenes myndighetsområde skal være sikret menneskerettighetene og de grunnleggende friheter.

Det dannet seg raskt to grupper i Den rådgivende Forsamling i Europarådet. Den ene var *føderalistene*, som ville gjøre Europarådet til utgangspunkt for en vidtgående økonomisk og politisk integrering av Vest-Europa. Man ville gå dristig frem og utarbeide forslag til en konstitusjon for en europeisk føderasjon. Den annen gruppe var *funksjonalistene* som så på Europarådet som et instrument for samarbeide mellom uavhengige regjeringer og ikke noe mer. De ville gå forsiktig tilverks, og mente at en eventuell union måtte tre frem som en naturlig utvikling av de former for samarbeide som etterhvert ble skapt på det økonomiske, sosiale og kulturelle område. Det var først og fremst representantene fra de kontinentale land (føderalistene), som ville gå langt i samarbeidet og var villige til å gi Forsamlingen større makt og utvikle den til et europeisk parlament. De fleste briter og skandinaver var funksjonalister og holdt igjen.

Føderalistene var utålmodige og ville ikke slå seg til ro med de samarbeidsformer man hadde fått skapt. Man ville ha noe mer vidtgående og forpliktende, en økonomisk og politisk sammensveising av landene i Vest-Europa, slik at freden mellom dem varig kunne sikres, og Europas stemme kunne bli hørt og tillagt vekt.

KULL- OG STÅLFELLESSKAP

Det kom et gjennombrudd i 1950 ved det forslag som ble fremsatt av den daværende franske utenriksminister, Robert Schuman, om å stille kull- og stålindustriene i Tyskland og Frankrike under en felles overstatlig ledelse — og dette er viktig å merke seg — det hele skulle være åpent for alle andre europeiske land som ville og kunne slutte seg til.

Hovedmotivet var nok å forebygge muligheten av at tungindustrien i et gjenreist Tyskland kunne danne grunnlaget for en nasjonalistisk militærpolitikk. Forslaget ble allerede i 1951 ført ut i livet ved at traktaten om det Europeiske Kull- og Stålfellesskap (CECA) ble undertegnet av de seks kontinental-europeiske land (Benelux-landene, Frankrike, Italia og Vest-Tyskland). Man ga seg her inn på en ny vei i det vest-europeiske samarbeide — prinsippet om nasjonalstatenes vetorett ble forlatt til fordel for et felles overstatlig organ hvis avgjørelse skulle være direkte bindende for medlemmene av CECA. De var altså villige til å gå lengre i forpliktende samarbeide enn de andre vest-europeiske land.

FRA CECA TIL EEC

Det kom så i løpet av kort tid en rekke forslag om å overføre de prinsipper og den organisasjonsform som lå til grunn for CECA til andre områder — både økonomiske, militære og politiske. Man drøftet bl. a. lenge spørsmålet om opprettelse av et europeisk forsvarsfellesskap, hvis hovedtanke var å skape en Europa-hær, hvori nasjonale enheter fra medlemslandene skulle inngå i en felles militær organisasjon under overstatlig ledelse. Man ville med dette bl. a. løse spørsmålet om tysk bidrag til forsvaret av Vest-Europa. En traktat ble utarbeidet, men den ble forkastet av den franske nasjonalforsamling 30. august 1954 (med 319 mot 264 stemmer, mens 43 avstod), etter at den var blitt godkjent både av Vest-Tyskland, Nederland, Belgia og Luxembourg. Hermed falt også en annen og mer vidt-

gående plan, nemlig planen om et europeisk politisk fellesskap. Denne plan gikk ut på å opprette en felles europeisk lovgivende myndighet, og skulle bl. a. forhindre at sammenslutningsbestrebelsene fikk militær slagside ved forsvarsfellesskapets opprettelse.

Nu ble kreftene satt inn på å videreføre integrasjons-samarbeidet på det *økonomiske* felt. Man lot den politiske overbygging ligge, og man gikk heller ikke inn bare på enkelte sektorer av økonomien som i CECA, men på *hele* samfunnsøkonomien. Til stor overraskelse for de utenforstående europeiske land — som ikke ville være med (de var invitert) — ble CECA-landene etter et par års vanskelige forhandlinger enige om den traktat — Roma-traktaten, hvis innhold kort skal beskrives på de følgende sider. Samtidig ble man også enige om Euratom (Det Europeiske Atomenergifellesskap).

Traktaten om Det Europeiske Økonomiske Fellesskap

1. INNLEDNING

Traktaten inneholder ialt 248 artikler, samt en rekke lister og protokoller som vedlegg. Det er et omfattende avtaleverk. De konkrete bestemmelser omhandler bare det økonomiske samarbeide mellom de seks medlemsland. Men i prinsipperklæringen som innleder traktaten blir dette samarbeide satt inn i en større sammenheng. Det heter her at de seks stater

«som er besluttet på å legge grunnlaget for en stadig nærmere sammenslutning av de europeiske folk,

som er besluttet på gjennom felles tiltak å sikre sine lands økonomiske og sosiale fremgang ved å fjerne de skranker som deler Europa,

som gjør en stadig bedring av leve- og arbeidsvilkårene for sine folk til et hovedmål for sine anstrengelser,

som erkjenner at fjernelsen av de nåværende hindringer krever felles innsats for å sikre jevn vekst, balansert handel og lojal konkurranse,

som ønsker å styrke den økonomiske enhet mellom sine land og sikre disse en harmonisk utvikling ved å minske forskjellen mellom de forskjellige områder og bedre de minst begunstigedes stilling,

som ønsker ved en felles handelspolitikk å bidra til den gradvise opphevelse av restriksjonene i den internasjonale samhandel,

som har til hensikt å bekrefte den solidaritet som knytter Europa og de oversjøiske land sammen, og som ønsker å sikre utviklingen av disses velstand, i samsvar med prinsippene i De Forente Nasjoners Pakt,

som er besluttet på ved denne sammenslåing av ressursene å styrke forsvaret av fred og frihet, og som henstiller til andre folk i Europa som deler deres idealer, å slutte seg til deres bestrebelser,

har besluttet å opprette et Europeisk Økonomisk Fellesskap».

Man skal også være oppmerksom på at traktatens fedre, og sterke krefter i alle de seks medlemsland har som endelig mål med Roma-traktatens samarbeide å legge forhold og forutsetninger tilrette for å kunne skape et *politisk fellesskap*.

2. PRINSIPPENE (artikkel 1—8)

Ifølge formålsparagrafen (artikkel 2) i Roma-traktaten har Det Europeiske Økonomiske Fellesskap (i det følgende betegnet: Fellesskapet) til oppgave gjennom opprettelsen av et felles marked og gjennom en gradvis tilnærming av medlemsstatenes økonomiske politikk å fremme en harmonisk utvikling av den økonomiske virksomhet i Fellesskapet som helhet, en kontinuerlig og balansert ekspansjon, øket stabilitet, stadig sterkere stigning i leve-

standarden og nærmere forbindelser mellom de stater det forener.

For å nå de mål som er angitt ovenfor, skal Fellesskapets virksomhet, på de vilkår og i det tempo Traktaten fastsetter, gå ut på:

a) å oppheve, medlemsstatene imellom, toll og kvantitative restriksjoner ved innførsel og utførsel av varer, samt alle andre tiltak med tilsvarende virkning,

b) å fastsette en felles tolltariff og en felles handelspolitikk overfor tredjeland,

c) å fjerne, medlemsstatene imellom, hindringer for den frie bevegelse for personer, tjenesteytelser og kapital,

d) å innføre en felles politikk på landbrukets område,

e) å innføre en felles politikk på transportens område,

f) å innføre en ordning som sikrer at konkurransen på det felles marked ikke blir forrykket,

g) å gjennomføre tiltak som gjør det mulig å samordne medlemsstatenes økonomiske politikk og forebygge mangel på likevekt i deres betalingsbalanser,

h) å bringe de nasjonale lovgivninger nærmere hverandre i den utstrekning det er nødvendig for at det felles marked skal virke,

i) å opprette et Europeisk Sosialfond med sikte på å bedre arbeidsmulighetene for arbeidstakerne og bidra til en stigning i deres levestandard,

j) å opprette en Europeisk Investeringsbank med sikte på å fremme Fellesskapets økonomiske vekst ved å skape nye ressurser,

k) å assosiere seg med de oversjøiske land og områder med sikte på å øke samhandelen og i fellesskap å fremme den økonomiske og sosiale utvikling.

Gjennomføringen av oppgavene i Fellesskapet skal ivaretas av følgende institusjoner: en Forsamling, et Råd, en Kommisjon og en Domstol; Rådet og Kommisjonen skal

bistås av en økonomisk og sosial komité med rådgivende funksjoner.

Medlemslandenes økonomiske politikk skal samordnes i den utstrekning det er nødvendig for å nå Traktatens mål.

Forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet er i prinsippet forbudt.

Planene om Fellesskapet skal føres gradvis ut i livet, for hovedparten av tiltakenes vedkommende i løpet av en overgangsperiode. Samtidig er det foreskrevet en bestemt takt for en gradvis realisering av planene.

3. FELLESSKAPETS GRUNNLAG

a) *Det frie varebytte* (artikkel 9—37)

Fellesskapet har sitt grunnlag i en tollunion, som omfatter all samhandel mellom medlemslandene, og toll og avgifter med tilsvarende virkning skal oppheves internt, og en felles tolltariff skal innføres overfor omverdenen. I handelen mellom medlemslandene skal dessuten kvantitative import- og eksportrestriksjoner og andre tilsvarende tiltak gradvis falle bort.

Tollunionen skal iverksettes gradvis i henhold til nærmere spesifiserte regler. Når det gjelder den felles ytre tolltariff som skal anvendes etter overgangsperiodens utløp, er det bestemt at de nasjonale tollsatser overfor utenverdenen i løpet av overgangsperioden skal tilnærmes den ytre fellestariff. Selve satsene i fellestariffen skal som hovedregel være det aritmetiske gjennomsnitt av de basistollsatser som anvendes i de fire tollområder: Benelux, Frankrika, Italia og Vest-Tyskland. Det er imidlertid gjort visse unntak fra hovedregelen. Det kan også i visse tilfelle innrømmes såkalte *tollkvoter* (import til lavere toll enn fastsatt i tariffen).

Kvantitative importrestriksjoner og alle tiltak med tilsvarende virkning skal avskaffes for såvidt angår handelen mellom medlemsstatene. Det samme gjelder eksportrestriksjoner.

Det skal gjennomføres endringer i de statlige handelsmonopoler, slik at all diskriminering mellom medlemsstatenes statsborgere når det gjelder innkjøps- og salgsbetingelser skal være borte fra overgangsperiodens utløp. Monopoler forbyes ikke, men de skal i sin innkjøps- og salgspolitik bare ta vanlige kommersielle hensyn.

b) *Landbruket* (artikkel 38—47)

Det felles marked omfatter også landbruket og handelen med landbruksvarer. Ved landbruksvarer forstås jordbruksprodukter og fiskeriprodukter, såvel som produkter som er direkte forbundet med disse, men som har gjennomgått det første bearbeidelsestrinn. De varer som faller inn under begrepet landbruksvarer er oppregnet i Roma-traktatens Annex II. Ved en gjennomgåelse av Annex II vil man finne en rekke viktige industrielle produkter som f. eks. mølleprodukter, fôrstoffer og oljer av animalsk og vegetabilisk opprinnelse, margarin, konserver, sukker etc. Disse varer blir da undergitt de særskilte bestemmelser som gjelder for landbruksområdet.

I prinsippet gjelder Roma-traktatens bestemmelser om avskaffelse av toll og kvantitative restriksjoner også for landbrukssektoren, men for de fleste landbruksvarer gis det spesielle bestemmelser vedrørende det felles markeds gjennomførelse og funksjon. Det skal føres en felles landbrukspolitik, og målet for denne skal være å øke produktiviteten i landbruket, å sikre landbruksbefolkningen en rettferdig levestandard, å stabilisere markedene, å sikre tilførselene og å sikre forbrukerne rimelige priser på landbruksvarer. Den felles landbrukspolitik skal være basert på felles systemer for regulering av produksjon, omsetning og prisdannelse.

Noe fritt marked og fri konkurranse i vanlig forstand som for industrivarer vil det altså ikke bli for jordbruksvarene, selv om det felles marked for landbruksprodukter idag er en realitet i prinsippet.

(Det er i første rekke for prispolitikken og markedsordningene man i EEC har funnet frem til fellesløsninger. Strukturpolitikken og inntektsproblemet i jordbruket er ikke løst i EEC. Den såkalte Mansholtplan er først og fremst en plan for løsning av strukturproblemene. Den forutsetter utbygging av temmelig store bruk sammenlignet med de som eksisterer i EEC-landene. Bruksantallet måtte drastisk reduseres. Planen støtte på sterk motstand både fra bønder og regjeringer i EEC-landene. Mansholt forsto at planen var lite realistisk, og har presentert et nytt og vesentlig mer moderat opplegg. På strukturområdet praktiserer hvert enkelt EEC-land i dag forskjellige, nasjonale ordninger. En hel del av disse er like, eller parallelle med, de vi har i Norge, f. eks. forskjellige investeringstilskudd til grøfting, bygging av driftsbygninger, hjelp til tilleggsjord.)

Det vil bli utformet en egen fiskeripolitikk i EEC. (Det er nå vedtatt 2 forordninger om den felles fiskeripolitikk. Den ene omfatter strukturpolitikken, herunder spørsmålet om adgangen til fiske innenfor medlemsstatenes fiskerigrenser. Den andre forordning vedrører markedspolitikken. I forordningen om strukturpolitikken er det fastsatt at det skal være fri adgang til fiske innenfor medlemslandenes fiskerigrenser for fiskere fra alle medlemsland, men en medlemstat kan fastsette bl. a. hva slags båter og redskaper som kan benyttes innenfor fiskerigrensen.)

I prinsippet skal all fisk omsettes gjennom produsentorganisasjoner. Utgangspunktet for markedsreguleringene skal være en serie av *orienteringspriser* — priser man skal tilstrebe å oppnå. Det skal fastsettes *tilbaketrekkingspriser*, dvs. produsentorganisasjonene skal kunne dra fisk ut av omsetningen når markedets pris faller under tilbaketrekkingsprisen. Fiskerne vil for den fisk som trekkes ut av markedet, få utbetalt tilbaketrekkingsprisen.

c) *Den frie bevegelighet for personer,*

tjenesteytelser og kapital (artikkel 48—73)

Arbeidstagernes frie bevegelighet innen Fellesskapet skal gjennomføres, og skal innebære avskaffelse av enhver

forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet for arbeidstagerne i medlemsstatene når det gjelder sysselsetting, lønn og øvrige arbeidsvilkår. (Det felles arbeidsmarked er etablert.) Bestemmelsene om arbeidskraftens frie bevegelighet gjelder ikke for ansettelse i den offentlige administrasjon, men bortsett herfra forstås arbeidskraftens frie bevegelighet meget vidt, bl. a. som retten til å søke stillinger som er lyst ledig, fritt å skifte oppholdssted innenfor medlemsstatenes område i dette øyemed, og å oppholde seg i en medlemsstat for å utføre et arbeide der etter de samme lover og administrative bestemmelser som gjelder for den innenlandske arbeidskraft.

Når det gjelder retten til utøvelse av næringsvirksomhet (etableringsretten), er det som hovedregel bestemt at de restriksjoner som hindrer en medlemsstats statsborgere (og selskaper) i å utøve næringsvirksomhet på en annen medlemsstats område gradvis skal avskaffes. Denne gradvise avskaffelse skal også omfatte de restriksjoner som gjelder for opprettelse av agenturer, avdelinger eller datterselskaper for såvidt angår statsborgere i en medlemsstat som utøver næringsvirksomhet på en annen medlemsstats område. Med «Fri etableringsrett» menes nasjonal likebehandling — det skal ikke diskrimineres.

Det er bestemt at tjenesteytelser skal kunne ytes i et annet medlemsland på samme vilkår som gjelder for dette lands egne statsborgere (og selskaper), og restriksjoner for den frie ytelse av tjenester innen Fellesskapet skal avskaffes gradvis. Med tjenesteytelser forstås ytelser mot betaling i den utstrekning de ikke kommer inn under bestemmelsene om den frie bevegelighet for varer, kapital og personer. Det er presisert at tjenesteytelser i særdeleshet omfatter: virksomhet av industriell, handelsmessig og håndverksmessig karakter og virksomhet i de frie yrker. Det er også bestemt at frigjøringen av tjenester som ytes av banker og forsikringsselskaper, og som står i forbindelse med kapitalbevegelser, skal gjennomføres side om side med den gradvise frigjøring av kapitalbevegelsene.

Når det gjelder kapitalbevegelser, er det bestemt at

restriksjonene for disse mellom medlemslandene — i den utstrekning det er nødvendig for at Fellesskapet skal funksjonere tilfredsstillende — skal avvikles gradvis. Disse regler gjelder dog kun for kapital som tilhører personer som er bosatt i medlemsstatene. Offentlige lån skal kun kunne emitteres eller anbringes i andre medlemsstater såfremt statene er enige om dette. I forholdet til tredjeland skal medlemsstatenes valutapolitikk samordnes og hvis kapitalbevegelsenes frigjøring i den forbindelse medfører at eksisterende valutabestemmelser i et land omgås, kan vedkommende stat treffe forholdsregler mot dette.

d) *Transportvirksomhet* (artikkel 74—84)

Det skal fastlegges en felles transportpolitikk for medlemslandene. Dette gjelder jernbane-, vei- og innenlands vannveitransporter. Rådet kan imidlertid med enstemmighet beslutte i hvilket omfang og på hvilken måte passende bestemmelser vil kunne fastsettes for sjø- og lufttransport. Den felles transportpolitikk vil innebære at prinsippene fra de ovenfor omtalte bestemmelser om frihet for tjenesteytelser og om fri etableringsrett (nasjonal likebehandling) må innarbeides på trafikkområdet. På lengre sikt må der ikke diskrimineres overfor transportører fra andre medlemsland.

4. FELLESSKAPETS POLITIKK

a) *De felles regler* (Konkurransereglene, fiskale bestemmelser, tilnærming mellom lovgivningene) (artikkel 85—102)

Det er gitt bestemmelser som har til hensikt å forhindre at private virksomheter ved avtaler, felles opptreden eller på annen måte begrenser konkurransen mellom landene. Dette er en naturlig konsekvens av Fellesskapets målsetting om å avskaffe alle skranker for den frie vareutveksling som f. eks. toll og importrestriksjoner. I artikkel 85

slåes det fast at enhver avtale mellom virksomheter, ethvert vedtak om sammenslutning av virksomheter og enhver form for felles forretningsmetoder som kan påvirke handelen mellom medlemslandene og som har til formål eller virkning å hindre, begrense eller forvri konkurransen innen det felles marked, er uforenlig med det felles marked, og er forbudt.

Avtaler mellom virksomhetene som er forbudt i henhold til ovenstående kan dog tillates såfremt de bidrar til en forbedret produksjon eller fordeling av varene eller til å fremme den tekniske eller økonomiske utvikling, samtidig som de sikrer forbrukerne en rimelig andel av fordelene herved, med mindre de begrenser deltagerens handlingsfrihet mer enn nødvendig for å nå disse mål, og utelukker konkurransen for en vesentlig del av de varer det gjelder.

Også dominerende enkeltvirksomheter er omtalt. Det bestemmes her i artikkel 86 at det forhold at en eller flere virksomheter på urimelig måte utnytter en dominerende stilling innen det felles marked, eller innen et vesentlig område av dette, er uforenlig med det felles marked og er forbudt, i den utstrekning samhandelen mellom medlemsstatene vil kunne påvirkes. Det er oppregnet noen typiske tilfelle av slike urimelige forretningsmetoder.

Såfremt det i overgangsperioden konstateres at det finner sted *dumping* fra en annen medlemsstat, skal forholdet innberettes til Kommisjonen, som derefter skal rette henstilling til den som dumper om å bringe den til opphør. Såfremt henstillingen ikke etterkommes, skal Kommisjonen tillate den medlemsstat som dumpingene rammer å treffe de nødvendige beskyttelsestiltak.

Hovedregelen er at *statsstøtte* som forrykker eller truer med å forrykke konkurransevilkårene ved å begunstige visse virksomheter eller produksjonsformål, er uforenlig med det felles marked i den utstrekning samhandelen mellom medlemsstatene påvirkes. Det gjelder imidlertid visse unntagelser, f. eks. støtteforanstaltninger av sosial karakter og støtteforanstaltninger i forbindelse med naturkatastrofer. Dessuten vil visse støttetiltak kunne ansees

som forenlige med Roma-traktaten, f. eks. støtte som har til formål å fremme den økonomiske utvikling i områder hvor levestandarden er usedvanlig lav, eller hvor det eksisterer alvorlig underbeskjeftigelse, videre støtte til viktige prosjekter av felles europeisk interesse, samt støtte til utvikling av visse næringsgrener eller økonomiske områder når denne ikke endrer vilkårene for samhandelen i en grad som strider mot den felles interesse.

Under avsnittet om *fiskale bestemmelser* finnes det regler som har til hensikt å likestille andre medlemsstaters varer med den hjemlige produksjon, og det fastslåes at interne avgifter ikke må anvendes på en slik måte at det oppstår forskjellsbehandling. Andre medlemsstaters varer må hverken direkte eller indirekte pålegges avgifter som er høyere enn de avgifter som direkte eller indirekte pålegges lignende innenlandske varer. Interne avgifter på andre medlemsstaters varer må ikke indirekte kunne beskytte produksjonen av andre varer. Ved eksport må interne avgifter ikke refunderes med større beløp enn de faktisk pålagte. Kommisjonen er pålagt å undersøke på hvilken måte de enkelte medlemsstaters lovgivning vedrørende omsetningsavgifter, forbruksavgifter og andre indirekte skatter, herunder utjevningsordninger for samhandelen mellom medlemsstatene, kan harmoniseres i det felles markeds interesse. Man kan si at diskrimineringsforbudet under dette avsnitt i prinsippet er det samme som gjelder for de kontraherende parter i GATT under avtalens artikkel III.

Når det gjelder *harmonisering av medlemsstatenes lovgivning*, skal, etter forslag fra Kommisjonen, Rådet ved enstemmighet vedta direktiver for harmonisering av de bestemmelser fastsatt av medlemsstatene ved lov eller administrative tiltak som har direkte betydning for det felles markeds opprettelse eller funksjon. Hvis det konstateres at forskjellen mellom de bestemmelser i visse medlemsstater som er fastsatt ved lov eller administrative vedtak, forrykker konkurransevilkårene slik at det oppstår en forvridning som må fjernes, skal Kommisjonen rådføre seg med

vedkommende medlemsstat. Hvis rådslagning ikke fører til en avtale som fjerner forvridningen, skal Rådet, etter forslag fra Kommisjonen, vedta de direktiver som er nødvendige for å unngå forvridning.

(Lovharmonisering over landegrensene er ikke noe nytt, lovsamarbeid finner sted i en rekke internasjonale organisasjoner, men Fellesskapet vil bruke mer bevisst enn andre organisasjoner lovharmonisering som et middel til å nå organisasjonens mål.)

b) *Den økonomiske politikk* (artikkel 103—116)

En viss koordinering av den økonomiske politikk vil være nødvendig innenfor et felles marked når den fulle bevegelsesfrihet for varer, kapital, arbeidskraft m. v. etterhvert skal innføres. Når man tar de i Roma-traktatens formålsparagraf nevnte målsettinger i betraktning, vil en koordinering bli ytterligere nødvendig. Det slås derfor fast at medlemsstatene skal betrakte sin *konjunkturpolitikk* som et spørsmål av felles interesse, og man skal rådføre seg med hverandre og med Kommisjonen om de tiltak som bør treffes. Hver enkelt medlemsstat pålegges også å føre en slik økonomisk politikk som er nødvendig for å sikre likevekt på *betalingsbalansen* overfor andre land som helhet, og for å opprettholde tillit til valutaen, samtidig som det skal påsees at det sikres et høyt sysselsetningsnivå og et stabilt prisnivå. Medlemsstatene er pålagt å samordne sin økonomiske politikk gjennom et samarbeide mellom de enkelte lands administrative myndigheter og sentralbanker. Man tar også sikte på å fremme en samordning av medlemsstatenes *valutapolitikk*, og i den anledning skal det opprettes en rådgivende Valutakomité. Det er også spesielt understreket at hver medlemsstat skal betrakte sin *valutakurspolitikk* som et problem av felles interesse.

(Det kan nevnes at man i 1970 har fått et forslag fra en arbeidsgruppe om en etappeplan for en økonomisk og monetær union — den såkalte Werner-rapport — som må sees i sammenheng med den såkalte Barre-plan som ble

fremlagt i 1969 og i prinsippet godkjent. *Barre-planen* foreslår en nærmere koordinering av medlemslandenes økonomiske politikk og deres valutariske samarbeid, bl. a. ved etablering av en mer effektiv konsultasjonsprosedyre, en bedre synkronisering av den økonomiske planlegging og en ordning som sikrer gjensidig finansiell bistand i økonomiske krisesituasjoner. Alt dette er 1970-årenes oppgave for EEC — og det står strid om hvor langt man skal gå. Det er forøvrig ikke et ukjent fenomen i EEC at det fra Kommisjonen side foranlediges fremlagt meget ærgjerrige planer eller skisser til en felles politikk, som så blir meget vesentlig beskåret før de får velsignelse av Ministerrådet — eller de blir «lagt på is». Denne skjebne kan også ramme den økonomiske og monetære etappeplan, som det er atskillig strid om innen EEC.)

Når det gjelder *handelspolitikken*, skal medlemslandene allerede i overgangsperioden samordne sine handelsforbindelser med tredjeland på en slik måte at de nødvendige betingelser for gjennomføringen av en *felles politikk på utenrikshandelens* område er tilstede ved utløpet av overgangsperioden. Etter utløpet av overgangsperioden skal den felles handelspolitikk baseres på ensartede prinsipper, særlig for såvidt angår endringer av tollsatsene, inngåelse av toll- og handelsavtaler, gjennomføring av ensartede liberaliseringstiltak og eksportpolitikken, såvel som tiltakene til beskyttelse av handelsinteressene, herunder de som trefes mot dumping og subsidiering. Det er overlatt til Kommisjonen å foreslå for Rådet hvordan den felles handelspolitikk skal utformes. (Man har hittil ikke fått etablert noen felles handelspolitikk som foreskrevet.)

c) *Sosialpolitikken* (artikkel 117—128)

Når det gjelder sosialpolitikken, uttales det i artikkel 117 at medlemsstatene er enige om at det er nødvendig å bedre arbeidstagneres leve- og arbeidsvilkår, for derved å mu-

liggjøre en utjevning på et stadig høyere nivå, idet det felles markeds funksjon uvilkårlig vil fremme en harmonisering av de sosiale systemer. Det er bare i begrenset omfang at det forutsettes en overdragelse av suverenitet innenfor sosialpolitikken til institusjonene. Hovedregelen er at det på det sosiale område skal iverksettes et nært samarbeide mellom medlemsstatene. Dette gjelder særlig for såvidt angår sysselsetting, arbeidslovgivning og arbeidsvilkårene, yrkesopplæring, sosial sikkerhet, arbeidervernet, arbeidshygiene samt organisasjonsretten og retten til kollektive forhandlinger mellom arbeidsgivere og arbeidstagerne. Et *Europeisk Sosialfond* skal ha til oppgave å lette sysselsettingen og å fremme arbeidskraftens geografiske og yrkesmessige bevegelighet innenfor Fellesskapet. På visse nærmere fastsatte betingelser skal det Europeiske Sosialfond dekke 50 % av de utgifter som et medlemsland eller en offentlig institusjon anvender for å sikre arbeidstagerne en ny produktiv sysselsetting ved yrkesmessig omskolering og til refusjon i forbindelse med flytting samt til å yte støtte til arbeidstagerne som midlertidig har redusert arbeidstid eller hvis sysselsetting midlertidig er opphørt som følge av virksomhetens omstilling til annen produksjon.

d) *Den Europeiske Investeringsbank* (artikkel 129—130)

En Europeisk Investeringsbank skal ha til formål å bidra til en balansert og jevn utvikling av Fellesskapet. Gjennom lån og garantier skal banken lette finansieringen av prosjekter som tar sikte på utbygging av mindre utviklede områder, prosjekter som tar sikte på modernisering eller omstilling av virksomheter eller på å skape nye sysselsettingsmuligheter, og som er foranlediget av den gradvise gjennomføring av det felles marked, men som ikke kan finansieres fullt ut av det enkelte medlemsland, samt endelig til prosjekter av felles interesse for flere medlemsland hvor finansieringsmulighetene forøvrig er utilstrekkelige.

5. DE OVERSJØISKE LANDS OG OMRÅDERS ASSOSIERING (artikkel 131—136)

De ikke-europeiske land og områder som opprettholder spesielle forbindelser med Belgia, Frankrike, Italia og Nederland skal assosieres med Fellesskapet. Formålet er å fremme den økonomiske og sosiale utvikling i disse land og områder, og å opprette nære økonomiske forbindelser mellom disse og Fellesskapet som helhet. De land og områder det gjelder er oppregnet i en egen liste som følger som Annex IV til traktaten.

De fleste assosierte områder har etter Traktatens inngåelse fått full selvstendighet. En nyordning måtte derfor skapes og den ble fastslått i den første Yaounde-konvensjonen som var en avtale mellom 18 uavhengige afrikanske land og Fellesskapet. En ny avtale har avløst den første Yaounde-avtalen, og skal gjelde fram til 31/1 1975. Det er skapt et frihandelsforbund mellom hver enkelt assosiert stat og hele Fellesskapet. De afrikanske land får også gjennom avtalen en ikke ubetydelig finansiell og teknisk bistand fra EEC. I perioden 1970—75 skal bistanden utgjøre 1 milliard \$. Denne felles bistand kommer i tillegg til den ofte store nasjonale innsats de enkelte EEC-land gjør.

6. FELLESKAPETS INSTITUSJONER

a) *Institusjonelle bestemmelser* (artikkel 137—198)

De oppgaver som påhviler Fellesskapet skal, som kort nevnt i innledningen, ivaretas av en *Forsamling*, et *Råd*, en *Kommisjon*, og en *Domstol*. Rådet og Kommisjonen skal bistås av en økonomisk og sosial komité med rådgivende funksjoner.

Forsamlingen (Europa-parlamentet), som skal bestå av «representanter for folkene i de stater som er forent i Fel-

lesskapet», skal utøve den rådgivende og kontrollerende myndighet overfor Fellesskapets eksekutivorganer. Forsamlingen kan også fremkomme med råd og anbefalinger overfor de andre organer om ethvert emne innenfor traktatens ramme, men har ikke lovgivende eller bevilgende myndighet. Den består av 142 medlemmer som utpekes av og blant medlemslandenes nasjonalforsamlinger. Tyskland, Frankrike og Italia har hver 36 representanter, Nederland og Belgia 14 hver, og Luxembourg 6 representanter. Forsamlingen avholder en årlig sesjon og behandler i et offentlig møte den årsrapport som Kommisjonen forelegger den. Forsamlingen kan stille mistillitsforslag til Kommisjonen. Såfremt dette vedtas med $\frac{2}{3}$ av avgitte stemmer, og et flertall av Forsamlingens medlemmer, skal Kommisjonen *samlet* nedlegge sitt verv.

Rådet er den høyeste besluttede myndighet innenfor Fellesskapet, og skal sikre samordningen av medlemsstatenes alminnelige økonomiske politikk. Rådet skal være sammensatt av én regjeringsrepresentant for hver medlemsstat. Hvis ikke annet er bestemt i traktaten, treffer Rådet sine beslutninger med simpelt flertall, hvor hver medlemsstat teller med 1 stemme. Imidlertid bestemmer traktaten i de fleste av tilfellene at Rådets beslutninger skal treffes med kvalifisert flertall, og i mange tilfelle krever traktaten enstemmighet ved Rådets beslutninger. Ved avgjørelse som treffes med kvalifisert flertall, skal medlemmenes stemmer gis følgende vekt: Tyskland, Frankrike og Italia hver 4, Belgia og Nederland hver 2, og Luxembourg 1. En gyldig avgjørelse krever:

- minst 12 stemmer i tilfelle hvor avgjørelse etter traktaten skal treffes etter forslag fra Kommisjonen,
- minst 12 stemmer som innbefatter tilslutning fra minst 4 medlemmer, i alle andre tilfeller.

Når det gjelder forslag som kommer fra Kommisjonen, kan Rådet kun ved enstemmighet endre dette.

(M.h.t. dette med flertallsvedtak henvises til avsnitt 9, Luxembourg-forliket, som har ført til iallfall foreløbig at

flertallsvedtak i praksis ikke vil bli benyttet i saker som det knytter seg særlig viktige interesser til for et eller flere medlemsland.)

Kommisjonen er det egentlige embetsorgan innenfor Fellesskapet, og er i det vesentlige gitt en innstillende og utøvende myndighet. Den skal bestå av 9 medlemmer «valgt på grunnlag av deres almindelige dyktighet og uomtvistelige uavhengighet». Bare statsborgere fra medlemsstatene kan være medlemmer av Kommisjonen, og Kommisjonen kan ikke ha mer enn to medlemmer med samme statsborgerskap. Kommisjonens medlemmer skal utføre sine verv i full uavhengighet i Fellesskapets almindelige interesse. I oppfyllelsen av sine plikter skal de ikke søke eller motta instruks fra noen regjering eller noe annet organ. De skal avholde seg fra enhver handling som er uforenlig med karakteren av deres verv, og hver enkelt medlemsstat forplikter seg til å respektere dette og ikke søke å påvirke Kommisjonens medlemmer i utøvelsen av deres verv. Kommisjonens oppgave er å overvåke gjennomføringen av traktatens bestemmelser og de bestemmelser som vedtas av Fellesskapets institusjoner i samsvar med traktaten, samt å rette anbefalinger eller avgi uttalelser om de i traktaten omhandlede forhold. Dessuten har Kommisjonen en selvstendig, *besluttende* myndighet i bestemte tilfelle. Kommisjonens avgjørelser skal fattes ved almindelig flertall.

Domstolen består av 7 dommere som utnevnes for en periode av 6 år ad gangen av medlemsstatenes regjeringer ved en i fellesskap truffet beslutning. Domstolen skal sikre at lov og rett blir overholdt ved fortolkningen og anvendelsen av Roma-traktaten. Domstolen skal behandle medlemsstatenes innbyrdes tvister om forpliktelsel i henhold til traktaten og tilsvarende spørsmål mellom medlemsstatene og Fellesskapets Kommisjon og Råd, og mellom Fellesskapets institusjoner innbyrdes. Den skal overvåke lovligheten av Rådets og Kommisjonens avgjørelser unntatt rekommandasjoner og uttalelser. Enhver fysisk eller juridisk person kan med visse modifikasjoner innbringe klager over institusjonenes beslutninger til Domstolen.

Roma-traktaten tillegger Domstolen kompetanse i en rekke spørsmål.

For å utføre de oppgaver som er tildelt dem, og på de vilkår som er fastsatt i Roma-traktaten, skal Rådet og Kommisjonen vedta forordninger («règlements») og direktiver, treffe vedtak og utforme anbefalinger og uttalelser. En *forordning* er almenyldig, den er bindende i enhver henseende og er direkte anvendelig i samtlige medlemsstater. En forordning er altså felleslovgivning for hele Fellesskapet. Et *direktiv* binder samtlige medlemsstater det er rettet til m. h. t. målsettingen, mens de nasjonale myndigheter selv bestemmer formen og midlene for gjennomføringen. Et *vedtak* er bindende i enhver henseende for den eller dem det er rettet til. Et vedtak kan rettes mot den enkelte stat eller mot enkeltperson eller virksomheter. *Anbefalinger* og *uttalelser* er ikke bindende. De gir altså bare uttrykk for vedkommende organs oppfatning av Fellesskapets politikk.

Rådets og Kommisjonens forordninger, direktiver og vedtak skal begrunnes og skal vise til de forslag eller uttalelser som i henhold til Roma-traktaten skal innhentes.

En *rådgivende Økonomisk og Sosial Komité* skal bestå av 101 medlemmer og representere de forskjellige grupper innenfor det økonomiske og sosiale liv, særlig industrien, landbruket, transportvirksomheten, arbeidstagere, handelen og håndverket, de frie yrker og den alminnelige samfunnsinteresse. Frankrike, Italia og Tyskland har hver 24 representanter, Belgia og Nederland 12 hver og Luxembourg 5. Komitéen oppdeles i faglige seksjoner, og skal særlig omfatte en seksjon for landbruket og en for transport. Rådet eller Kommisjonen skal rådføre seg med komitéen i tilfelle som er spesielt nevnt i traktaten, men kan forøvrig rådføre seg med komiten når de finner det hensiktsmessig.

(Alle tre fellesskap — Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap (CECA), Det Europeiske Atomfellesskap (EURATOM) og Det Europeiske Økonomiske Fellesskap (EEC) har nå felles organer. Det er klart at en rekke av

bestemmelsene i artiklene 137—198 i Roma-traktaten må endres når Fellesskapet blir utvidet. Det gjelder bl. a. antall representanter i organene, stemmer og stemmevekt, spørsmål som henger sammen med enstemmighetsregler og kvalifisert flertall m. v.

Det kan nevnes at utenriksministrene i Fellesskapet 12. mai 1970 foreslo følgende representasjon for institusjonene hvis Fellesskapet blir utvidet med Danmark, Norge, Irland og Storbritannia:

Kommisjonen vil få 14 medlemmer. Herav får Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrike, Italia og Storbritannia 2 hver, mens de øvrige medlemsland, derunder Norge, får 1 medlem hver.

Europa-parlamentet vil få 208 representanter. Herav vil de fire store stater Forbundsrepublikken, Frankrike, Italia og Storbritannia få 36 representanter hver. Belgia og Nederland vil få 14 representanter hver. Danmark, Norge og Irland 10 representanter hver og Luxembourg 6 representanter. Parlamentet vil få utvidet myndighet over budsjettet fra 1975.

Stemmefordelingen i Ministerrådet ved avgjørelser med kvalifisert flertall foreslås fordelt slik: Forbundsrepublikken, Frankrike, Italia og Storbritannia får 10 stemmer hver. Belgia og Nederland får 5 stemmer hver. Danmark, Norge og Irland får 3 stemmer hver og Luxembourg 2 stemmer. I alt blir dette 61 stemmer. Kvalifisert flertall skal kreve 43 stemmer. For å hindre et vedtak trenges 19 stemmer. Dette betyr at de små land samlet eller samtlige 4 søkerland vil kunne blokkere vedtak i Rådet.

De små land vil altså få en langt sterkere representasjon i institusjonene enn deres innbyggertall tilsier.)

b) *Finansielle bestemmelser* (artikkel 199—209)

For hvert budsjettår skal det utarbeides et budsjett over Fellesskapets inntekter og utgifter, heri innbefattet det som angår Det europeiske sosialfond. (De forordninger som det

tidligere finansieringssystem for landbruket hvilte på, utløp 31. desember 1969. Rådet kom innen denne tid frem til enighet i prinsippet om en ny fordelingsnøkkel for Landbruksfondet for 1970 og om prinsippene for Fellesskapets nye og endelige finansieringsordning, basert på «egne midler», hvorav Landbruksfondet er en del.)

7. ALMINNELIGE OG AVSLUTTENDE BESTEMMELSER (Artikkel 210—248)

I et siste avsnitt med alminnelige og avsluttende bestemmelser slås det bl. a. fast at Fellesskapet skal betraktes som en juridisk person, at traktaten er inngått for et ubegrenset tidsrom og at enhver medlemsstat kan fremlegge forslag om revisjon av traktaten. Eventuelle endringer skal da fastlegges ved felles overenskomst etter en konferanse mellom medlemsstatene, og endringene trer i kraft etter at de er blitt ratifisert av alle medlemsstater.

Kommisjonen kan innsamle alle opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av dens oppgaver.

I artikkel 237 fastslås det at enhver europeisk stat kan søke om å bli *medlem* av Fellesskapet. Søknaden skal rettes til Rådet, som — etter å ha innhentet Kommisjonens uttalelse — skal fatte vedtak ved enstemmighet. Vilkårene for opptagelse og de tilpasninger i traktaten som dette nødvendiggjør skal fastsettes i en avtale mellom medlemsstatene og den stat som søker medlemskap. Avtalen skal forelegges samtlige kontraherende stater til ratifikasjon i samsvar med deres forfatningsregler.

I artikkel 238 fastslås at Fellesskapet med en tredje stat, en sammenslutning av stater eller en internasjonal organisasjon kan inngå avtaler om en *assosiering*, karakterisert ved gjensidige rettigheter og plikter og felles tiltak. Disse avtaler skal inngås av Rådet, som fatter vedtak ved enstemmighet etter å ha rådført seg med Forsamlingen.

8. RESYMÉ

Roma-traktaten er en økonomisk samarbeidsavtale, hvis formål i første rekke er å legge forholdene til rette for en friest mulig handel mellom medlemslandene. Den grunnleggende filosofi er at en frigjøring av handelen er en forutsetning for fortsatt økonomisk vekst. For at det skal bli mest mulig like konkurranseforhold for næringslivet, forutsettes det at nasjonale bestemmelser og praksis som innebærer forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet skal avvikles. Nasjonal likebehandling skal etableres når det gjelder restriksjoner, konkurranseregler, etableringsrett, kapitalbevegelse, arbeidsmarked, og det skal finne sted en utstrakt harmonisering av bestemmelser og regler på vesentlige områder. Et samarbeide om den økonomiske politikk, bl. a. penge- og finanspolitikken, er foreskrevet.

Et meget viktig trekk ved samarbeidet er den adgang den høyeste besluttede myndighet, Rådet, har til å treffe vedtak med kvalifisert flertall, men som det vil fremgå av avsnitt 9 (side 28—31) om Luxembourg-forliket vil flertallsvedtak i praksis *ikke* bli benyttet foreløpig i saker som det knytter seg særlig viktige interesser til for et eller flere medlemsland. Men Roma-traktatens ordlyd er ikke endret. Kvalifisert flertall (i den utstrekning det måtte bli brukt i fremtiden) i avgjørelsene — markerer Fellesskapets *overnasjonale karakter*.

Svært mange av bestemmelsene i Roma-traktaten har karakter av ramme- eller prinsippforpliktelser, hvor det overlates til Fellesskapets organer, særlig Ministerrådet og Kommisjonen, å gi konkrete bestemmelser for den praktiske gjennomføring og oppfyllelse av prinsipper og målsetting. Dette at organene er tillagt slik stor myndighet til å gi utfyllende bestemmelser på en rekke sentrale områder av samarbeidet, skaper usikkerhet når det gjelder omfanget av de forpliktelser medlemsstatene etterhvert må påta seg. Men medlemsstatene er jo gjennom sine representanter i institusjonene, i første rekke Ministerrådet, selv med på å utforme de utfyllende bestemmelser og fatte endelig

vedtak derom. Man har således en styring på det hele. Og de aller fleste vedtak av betydning skal fattes med enstemmighet.

Det politiske samarbeidet er ikke traktatfestet i Roma-traktaten i bindende form. Men som nevnt i kapitel 1 i denne fremstilling, inneholder traktaten i sin preambel et videre siktepunkt enn det rent økonomiske, og det ble også understreket at man skal være oppmerksom på at traktatens fedre og sterke krefter i alle de seks medlemsland har som endelig mål å få skapt et politisk *fellesskap*. Men det står strid om dette innen EEC — om hvor man skal gå og hvor langt. Utviklingen siden EEC ble skapt har vist dette. Man vil finne forskjellige signaler i diverse forslag, erklæringer, kommunikéer og rapporter, bl. a. de Gaulles forslag i juli 1960 om et nærmere *regjeringssamarbeide* på det politiske område, Bonn-erklæringen, av 18. juli 1961, Haag-kommunikéet fra toppmøtet 1. og 2. desember 1969, og Davignon-rapporten av 27. oktober 1970. (Davignon-rapporten instituerer egentlig bare *regjeringsskonsultasjoner* for å nå frem til felles synspunkter, holdninger og handlinger når det gjelder utenrikspolitikken. Foreløpig, i alle fall, synes ikke de politiske konsultasjoner å gå utover den ramme som på nordisk plan er trukket opp for de nordiske utenriksministermøter. Også de nordiske utenriksministre skal møtes 2 ganger om året, og møtene går også der på omgang mellom landene. Selvsagt vil samarbeidet også på det politiske felt kunne bli mer omfattende etterhvert, men dette vet man lite eller intet om.)

(Den meget omtalte Werner-rapport som nylig har sett dagens lys er også interessant i denne sammenheng. Spørsmålet er hvor langt Rådets medlemmer, d.v.s. de nasjonale stater, selv er villige til å gå. På mange områder gjør det seg i EEC-landene gjeldende forskjellig syn på idéer, prinsipper og retningslinjer for det videre samarbeide. Det hele er en prosess. Erfaringene hittil har vist at integrasjonstakten ikke er hurtigere enn den som kan aksepteres av *alle* medlemsstatene.)

Man kan sette spørsmålstegn ved meget når det gjelder utviklingen av samarbeidet innen EEC, men én ting er iallfall sikkert, og det er at det bare er de som er medlemmer av EEC, og som dermed kan delta i beslutningsprosessen, som vil få være med å bestemme retning og omfang av samarbeidet innen Fellesskapet. En annen ting er også sikkert, og det er at de beslutninger som EEC treffer om sitt samarbeide vil få virkning også for de utenforstående land. Vi vil bli berørt enten vi er med eller ikke.

9. LUXEMBOURG-FORLIKET

Roma-traktatens bestemmelser om kompetansefordelingen mellom Fellesskapets organer og også dette med det overnasjonale innslag i form av flertallsvedtak som binder, må sees i lys av den praksis som har utviklet seg. Det såkalte Luxembourg-forlik av 28. og 29. januar 1966 er et viktig ledd i denne utvikling. Dette forlik løste den alvorlige krise som oppstod i Fellesskapet i juni 1965.

Den direkte årsak til krisen som oppstod under Ministerrådsmøtet den 30. juni 1965, var landbruksfinansieringen, men den egentlige årsak til bruddet var av politisk natur. I det problemkompleks som ble drøftet den 30. juni gjaldt den politiske uenighet spørsmålet om Kommisjonens og Europa-parlamentets makt i forhold til Ministerrådet og de nasjonale regjeringer. Etter Kommisjonens forslag ville denne få forvaltningen av meget betydelige fellesskapsmidler i form av importavgifter og tollinntekter, og Europa-parlamentet skulle gis mer direkte kontrollmyndighet over Fellesskapets budsjett m. v. Kommisjonens hensikt var å få Frankrike til å akseptere skritt i overnasjonal retning, men Frankrike benyttet anledningen til å gå til aksjon mot det overnasjonale prinsipp, og trakk seg ut av virksomheten i Ministerrådet fra juli 1965 til januar 1966, da den indre krisen ble overvunnet ved Luxembourg-forliket. Sett i en mer generell sammenheng kan

man si at det politiske aspekt ved krisen var en prinsipiell meningsforskjell om suverenitetsavståelse til overnasjonale organer. Man kan si at uenigheten har sin parallell i den prinsippdebatt som fant sted i Europarådet omkring 1950 mellom føderalistene og funksjonalistene, altså mellom tilhengere av det overnasjonale samarbeide og forsvarerne av det praktiske, funksjonelle samarbeide mellom regjeringene. Spørsmålet om overnasjonalitet var særlig aktuelt på grunn av at fra 1/1 1966 skulle flere saker enn før kunne avgjøres ved flertallsavstemming i Ministerrådet. Roma-traktaten trådte jo i kraft bare noen få måneder før de Gaulles maktovertagelse. De Gaulle var ikke noe glad i det overnasjonale element innen EEC og han var heller ikke glad i hva han har kalt «de fedrelandsløse, uansvarlige teknokrater» i Kommisjonen i Bryssel. De Gaulle ville bygge samarbeidet på regjeringene. En overnasjonal myndighet svever i luften, efter hans mening.

De Gaulle ga klart uttrykk for at Frankrike ikke ville godta overgangen til flertallsvedtak i Ministerrådet, og at også Kommisjonens myndighetsområde måtte beklippes.

Luxembourg-forliket sier følgende om samarbeidet mellom Kommisjonen og Rådet:

«Et nært samarbeid mellom Kommisjon og Råd er en vesentlig faktor for Fellesskapets funksjon og utvikling. Rådet er av den oppfatning at for å bedre og ytterligere styrke dette samarbeid på alle plan, skal følgende praktiske enkeltheter i samarbeidet komme til anvendelse. Disse skal fastlegges i henhold til artikkel 162 i Roma-traktaten i forståelse mellom de to organer, uten at organenes kompetanse og beføyelser innskrenkes ved dette.

Det er ønskelig at Kommisjonen, før den vedtar et forslag av særlig betydning, på dertil egnet måte tar kontakt med medlemsstatenes regjeringer gjennom deres faste representanter. Men denne fremgangsmåte skal ikke innskrenke den forslagsrett Kommisjonen tar etter traktaten . . .»

Om flertallsvedtak sier Luxembourg-forliket:

«Når beslutninger – på grunnlag av forslag fremsatt av Kommisjonen – kan treffes ved flertallsvedtak, skal Rådets medlemmer – såfremt det dreier seg om saker hvor ett eller flere medlemslands særlig viktige interesser står på spill – i løpet av en rimelig tidsfrist

bestrebe seg på å finne frem til løsninger som kan godtas av samtlige rådsmedlemmer under hensyn til deres gjensidige interesser og Fellesskapets interesser i overensstemmelse med Roma-traktatens artikkel 2.

Når det gjelder foregående avsnitt, er den franske delegasjon av den oppfatning at når det dreier seg om særlig viktige interesser, må drøftelene fortsette til man har nådd frem til en enstemmig avgjørelse.

De seks delegasjoner konstaterer at det eksisterer meningsforskjell med hensyn til hva som skal foretas dersom man ikke når frem til full enighet.

De seks delegasjoner er imidlertid av den oppfatning at denne meningsforskjell ikke hindrer at Fellesskapets virksomhet gjenopptas i overensstemmelse med normal praksis.»

Luxembourg-forliket betegner en forskyvning av tyngdepunktet innen EEC-samarbeidet. Så vel på det formelle som på det reelle plan er det skjedd en styrkelse av Rådets, det vil si medlemsstatenes, stilling på bekostning av Kommisjonens. Dessuten vil flertallsvedtak i praksis ikke bli benyttet i tiden fremover i saker som det knytter seg særlig viktige interesser til.

Krisen viste at Europa fremdeles kan karakteriseres som et «fedrelandenes Europa», slik som de Gaulle har uttrykt det. Fellesmarkedets overnasjonale karakter er svekket.

Striden kan når som helst blusse opp igjen. Frankrike har jo ikke gitt seg på at flertallsavstemninger ikke skal kunne gjennomføres, mens de 5 andre land på sin side har stått like sterkt på den prinsipielle fastholdelse av Roma-traktaten. Spørsmålet om dette er fremdeles uløst og vil bidra til å holde spenningen i samarbeidet vedlike.

I det forlik som ble oppnådd mellom Fellesmarkedslan-dene mener enkelte at Frankrike har trukket det lengste strå. Det som egentlig skjedde kan bedre karakteriseres som at man *ble enig om fortsatt å være uenig*, selv om man vel må erkjenne at overgangen til flertallsavgjørelser ble stoppet foreløpig. Men det er grunn til å understreke at Roma-traktatens tekst ikke er endret med et eneste ord.

Konflikten viser at Roma-traktaten, som så meget annet, er underlagt livets og utviklingens lov og at den i seg selv ikke er nok til å begrense medlemslandenes politiske hand-

lefrihet i den grad som mange har ment. Man kan si at EEC som sammenslutning i fremtiden sannsynligvis vil bli mer preget av press og motpress og mindre preget av traktatfortolkninger og juridiske betraktninger.

Den nye franske president, Pompidou, gav på sin pressekonferanse 21. januar 1971 klart uttrykk for den samme oppfatning som de Gaulle hadde, nemlig at Frankrike *ikke* aksepterer flertallsavgjørelser i viktige saker og heller *ikke* aksepterer at et teknisk organ som står utenfor regjeringenes kontroll gis vidtrekkende beføyelser.

Det sies av så mange at nå er heldigvis det overnasjonale element i EEC sterkt svekket, så nå er det meget lettere for f. eks. Norge å akseptere medlemskap. Dette med suvereniteten var jo sterkt fremme i den forrige Fellesmarkedsdebatt, og er det også nå. Mange med lang erfaring i internasjonalt samarbeide vil — som forfatteren av dette skrift — hevde at det nettopp er de små land som må være mest interessert i et forpliktende fellesskap med beskjæring av vetoretten, og i sterke institusjoner med omfattende myndighet. Det er jo også interessant å konstatere at det er de små land Belgia, Luxembourg og Nederland innen EEC som sterkest har gått inn for denne linje. Det kan hevdes at det allikevel er slik at de store land gjør det som passer dem, selv om det ikke er vetorett; men organisasjoner med dyptgripende forpliktelser og med flertallsavgjørelser og sterke institusjoner vil allikevel legge en vesentlig demper på både lysten og de praktiske muligheter for de store land til å følge sine egne veier. Vetoretten er et sterkt kort i de stores hånd og det er god grunn til å anta at det er de små land som har mest å tape ved en tilbakevending til et «fedrelandenes, statenes Europa» i samsvar med de Gaulles målsetting.

INNHOOLD

Europa-tanken	1
USA gir støtet	3
Fra tanke til virkelighet	4
Kull- og stålfellesskap	6
Fra CECA til EEC	6
Traktaten om Det Europeiske Økonomiske Fellesskap	7
1. Innledning	7
2. Prinsippene (artikkel 1–8)	8
3. Fellesskapets grunnlag	
a) Det frie varebytte (artikkel 9–37)	10
b) Landbruket (artikkel 38–47)	11
c) Den frie bevegelse for personer, tjeneste- ytelser og kapital (artikkel 48–73)	12
d) Transportvirksomhet (artikkel 74–84)	14
4. Fellesskapets politikk	
a) De felles regler (Konkurransereglene, fiskale bestemmelser, tilnærming mellom lovgivningene) (artikkel 85–102)	14
b) Den økonomiske politikk (artikkel 103–116) ..	17
c) Sosialpolitikken (artikkel 117–128)	18
d) Den Europeiske Investeringsbank (artikkel 129–130)	19
5. De oversjøiske lands og områders assosiering (artikkel 131–136)	20
6. Fellesskapets institusjoner	
a) Institusjonelle bestemmelser (artikkel 137–198)	20
b) Finansielle bestemmelser (artikkel 199–209)	24
7. Alminnelige og avsluttende bestemmelser (artikkel 210–248)	25
8. Resyme	26
9. Luxembourg-forliket	28

Småskrifter om Det europeiske fellesskapet (EEC)

Gidske Anderson:

Vårt eget Europa

Einar Løchen:

Nasjonal suverenitet – internasjonalt og overnasjonalt samarbeid

Ole David Koht Norbye:

Utviklingslandene og Det europeiske fellesskapet

Bernt Frydenberg:

Arbeidsmarkeds- og distriktpolitikk i Det europeiske fellesskapet

Rolf Roem Nielsen:

Den norske industrien og Det europeiske fellesskapet

Svein Kjos:

Skogindustriene og Fellesmarkedet

Per Morten Vigtel:

Fagbevegelsen i Det europeiske fellesskapet

Fr. Fr. Gundersen:

Multinasjonale konserner – og kontrollen med dem

Rolf Sæther:

Norsk skipsfart og Det europeiske fellesskapet

Arvid Dyrendahl:

Mansholt-planen

Norge forhandler med Fellesskapet

Samtaleprogram i Norsk Riksringkasting

Mennesket i Fellesskapet

Sosialpolitikk og arbeids- og levevilkår i Det europeiske fellesskapet

Pris kr. 2,-

Utgitt av Europabevegelsen i Norge